
Wstęp

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że spośród mieszkańców na świecie około 500 milionów osób, czyli ponad 10%, to osoby niepełnosprawne i liczba ta wykazuje tendencje wzrostowe. W Polsce wg danych Głównego Urzędu Statystycznego (wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2002) odsetek osób niepełnosprawnych wynosi 14,3, przy czym osób niepełnosprawne w znaczeniu prawnym (posiadających orzeczenie o niepełnosprawności) jest 11,7% (4.450,1 tys.) oraz 2,6% (1.006,6 tys.) w sensie biologicznym (osoby, które uważają się za niepełnosprawne, lecz nie posiadają formalnego orzeczenia). Zarówno w Polsce jak i w innych krajach tendencje wzrostowe tłumaczyć można między innymi rozwijającą się techniką oraz niszczeniem środowiska naturalnego.

Za osobę niepełnosprawną należy uważać taką, która nie osiąga pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej, co wyraźnie utrudnia wykonywanie czynności życia codziennego, relacje w rodzinie, korzystanie z różnych form wypoczynku, udziału w życiu społecznym, lub zawodowym. Należy podkreślić, że niepełnosprawność jedynie zmniejsza możliwości człowieka, rzadko uniemożliwiając prowadzenie życia zgodnie ze zdolnościami i zainteresowaniami. Niemniej jednak niepełnosprawność pociąga za sobą wiele konsekwencji i problemów medycznych, psychologicznych, społecznych i zawodowych. Z powodu niepełnosprawności warunki życia osoby o specjalnych potrzebach ulegają zwykle pogorszeniu na skutek izolacji i dyskryminacji społecznej. Pojęcie upośledzenia umysłowego jest bardzo szerokie zarówno ze względu na zróżnicowane stopnie upośledzenia umysłowego, które obejmuje, jak i z uwagi na zaburzenia sprawności motorycznej, zaburzenia zachowania się, motywacji, emocjonalności i dysfunkcje jakie mu towarzyszą. Upośledzenie umysłowe odnosi się nie tylko do sfery poznawczej człowieka, ale obejmuje całą jego osobowość.

Deficyt umysłowy ma ogromny wpływ na działanie jednostki upośledzonej umysłowo. Trudności w adaptacji osób niepełnosprawnych intelektualnie wynikają z braku właściwego poziomu inteligencji. Duże problemy mają te osoby również w przechodzeniu z jednego środowiska do drugiego. Pomimo tych barier rozwój psychosocjalny upośledzonych jest wyższy od rozwoju umysłowego. Niepełnosprawni intelektualnie nie osiągają zazwyczaj oczekiwanego poziomu adaptacji, ale w danym środowisku starają się egzystować na miarę swoich możliwości. Ich postępowanie jest często impulsywne i mało przemyślane, warunkowane temperamentem. Można wyróżnić osoby upośledzone intelektualnie aktywne społecznie i biernie społecznie. Aktywni odznaczają się pewną inicjatywą, szybką reakcją na problemy, natomiast biernych charakteryzuje obojętny stosunek do działań społecznych. Należy jednak pamiętać, że działalność społeczna jest uwarunkowana rozwojem umysłowym.

Niezależnie od deficytu intelektualnego i różnych zaburzeń, poziomu niedorozwoju nie można traktować jako niezmiennego. Samo upośledzenie umysłowe wprawdzie nie jest odwracalne, ale konsekwencje zaburzeń mogą ulegać złagodzeniu i ograniczeniu. Oddziaływanie terapeutyczne ma wyrównywać szanse osób niepełnosprawnych intelektualnie, pomagać w wytworzeniu warunków do przestrzegania wobec nich praw oraz wprowadzać ich do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Realizacja zadań związanych z ich potrzebami odbywa się przez tworzenie warunków włączenia do normalnego życia, korzystania z ogólnodostępnej infrastruktury społecznej oraz różnorodnych form zintegrowanej egzystencji. Należy im również umożliwić zaspokajanie potrzeb leczniczych, w tym rehabilitacji, edukacji i pracy, uczestnictwo w kulturze oraz turystyce i rekreacji.

Turystyka osób upośledzonych intelektualnie nie jest tylko formą rekreacji i wypoczynku, lecz ważnym elementem terapeutycznym w rewalidacji, środkiem pozwalającym na utrzymanie kontaktów międzyludzkich i pełniejszą integrację społeczną. Integracja osób upośledzonych umysłowo ze zdrowymi nie jest jednak łatwa. Ludzie zdrowi zazwyczaj unikają kontaktów z osobami upośledzonymi. Te negatywne postawy wynikają z braku doświadczeń i osobistych kontaktów, braku treningu we wzajemnej komunikacji, niewykształconej umiejętności zachowania się wobec nich lub też z powodu dezinformacji. Dlatego istotne znaczenie w akceptowaniu osób z obniżoną sprawnością umysłową ma ich poznanie przez stały kontakt z otoczeniem, a nie izolacja. Pozytywne postawy społeczeństwa wobec osób upośledzonych intelektualnie, to warunek konieczny dla ich poczucia bezpieczeństwa, dla prawidłowego przystosowania społecznego. Szacunek i akceptacja, wyrażane przez otoczenie, wyzwalają subiektywne poczucie dodatniej jakości życia pomimo dysfunkcji, rozwijają mechanizmy radzenia sobie ze stresem i kryzysem oraz pobudzają mechanizmy

kompensacyjne, pozwalające na przewyższanie własnych ograniczeń. Kształtują też właściwy, życzliwy stosunek osób niepełnosprawnych intelektualnie do osób pełnosprawnych.

Celem opracowania jest wykazanie wartości uprawiania turystyki przez osoby niepełnosprawne intelektualnie na równi z innymi, dla poprawy ogólnego stanu zdrowotnego, a także ubogacenia duchowego i usprawnienia fizycznego oraz psychicznego, w holistycznym podejściu do rehabilitacji kompleksowej.